

ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สืบทอดภูมิปัญญาเครื่องเงิน
ชาวเขาเผ่าเมี่ยน ตำบลคลองลานพัฒนา
จังหวัดกำแพงเพชร

The Result of Learning Activities Mien Tribe
Silver Handcraft Community at
Tambon Khlonglan Phatthana
Kamphaeng Phet Province

จอมจรรย์ มะโนปัน¹

Jomjarun Manopun

นิรัช สูดสังข์²

Nirat Soodsang

¹ นักศึกษาหลักสูตรศิลปกรรมศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาศิลปะและการออกแบบ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยนเรศวร

Doctor of Fine and Applied Arts Program in
Art and Design, Faculty of Architecture,
Naresuan University

(E-mail: runrunpunpun@gmail.com)

² รองศาสตราจารย์ ดร., สาขาศิลปะและการออกแบบ
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

Associate Professor, Department of Art and Design,
Faculty of Architecture, Naresuan University

Received: 03/04/2019 Revised: 24/05/2019 Accepted: 24/05/2019

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดประสงค์ 1) เพื่อศึกษากระบวนการผลิตเครื่องเงินชาวเขาเผ่าเมี่ยน ต.คลองลานพัฒนา จ.กำแพงเพชร 2) เพื่อออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้บูรณาการสืบทอดภูมิปัญญาเครื่องเงินชาวเขาเผ่าเมี่ยน ต.คลองลานพัฒนา จ.กำแพงเพชร 3) เพื่อศึกษาผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้บูรณาการสืบทอดภูมิปัญญาเครื่องเงินชาวเขาเผ่าเมี่ยน ต.คลองลานพัฒนา จ.กำแพงเพชร กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคือ กลุ่มนิสิตที่กำลังศึกษาในระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยนเรศวร และเลือกลงทะเบียนเรียนวิชาเลือกเสรี ในวิชาออกแบบเครื่องประดับภาคเรียนที่ 1 ประจำปีการศึกษา 2561 รวมทั้งหมด 35 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและ One simple t-test สามารถสรุปผลได้ดังนี้

1. ผลการประเมินผู้เข้าร่วมกิจกรรมโดยผู้สอน พบว่า ด้านการฝึกทักษะการขึ้นตัวเรือนแหวนเกลี้ยง (5 คะแนน) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.67 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.41 การวาดภาพอัญมณี (5 คะแนน) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.17 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.7 การขึ้นตัวเรือนเครื่องประดับ (10 คะแนน) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 8.57 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.94 การออกแบบเครื่องประดับเงิน (30 คะแนน) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 25.86 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2.7 การนำเสนอ (10 คะแนน) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 8.54 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.66 รวมคะแนนทั้งหมด 60 คะแนน โดยคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 51.81 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 3.22 คิดเป็นร้อยละเฉลี่ยเท่ากับ 86.35 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 5.37 โดยรวมผลการวิจัยพบว่า นิสิตมีผลการเรียนรู้ในกิจกรรมทุกด้านอยู่ในระดับดี

2. การประเมินความพึงพอใจและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เข้าร่วมกิจกรรม (N=35) พบว่า ด้านการจัดกิจกรรมครั้งนี้มีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.74 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.50 ด้านการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ มีผลความพึงพอใจอยู่ระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.17 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.50 และความพึงพอใจด้านสถานที่จัดกิจกรรม เครื่องมือ วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในกิจกรรม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.11 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.71 ตามลำดับ

ปีที่ 12 ฉบับที่ 1 มกราคม-มิถุนายน 2563

ผลการประเมินในส่วนของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านความรู้ ความเข้าใจก่อนการเข้าร่วมกิจกรรม อยู่ในระดับน้อย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.97 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.7 ด้านความรู้ ความเข้าใจหลังการเข้าร่วมกิจกรรม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.37 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.49 ผลการวิจัยพบว่า แสดงว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างก่อนเข้าร่วมกิจกรรมและหลังเข้าร่วมกิจกรรม พบว่า หลังเข้าร่วมกิจกรรมมีค่าสูงกว่าก่อนเข้าร่วมกิจกรรม ซึ่งแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: การเรียนรู้สืบทอดภูมิปัญญา, เครื่องเงิน, ชาวเขาเผ่าเมี่ยน

Abstract

This research aims 1) to study the manufacturing process of the Silver tribe of Mien at Tambon Khlonglan Phatthana KamPhaeng Phet Province. 2) to design an integrated learning activity, inherit the wisdom of the Silver tribe of Mien at Tambon Khlonglan Phatthana KamPhaeng Phet Province. 3) to study the results of an integrated learning event inherit the wisdom of the Silver tribe of Mien at Tambon Khlonglan Phatthana KamPhaeng Phet Province. The sample used to study is a group of students who are studying at the Bachelor's degree in Naresuan University, and choose to enroll in the free classes. In the class of jewelry design, Semester 1 academic year 2019, which is a student, there is no fundamental design of jewelry designs, and 35 peoples. Statistics used to analyze data include the average percentage value, standard deviation, and one simple t-test can be summarized as follows:

1. Skill making a silver ring. (5 points) It has an average of 4.67. Standard deviation 0.41 gem drawing (5 points) It has an average of 4.17 standard deviation 0.7. Jewelry Case (10 points) Is the average

value of 8.57 standard deviation 0.94 silver jewelry design (30 points) Is the average of 25.86 standard deviation 2.7 (10 points). It has an average of 8.54 standard deviation 0.66 Total rating 60 by average score of 51.81 the 3.22 standard deviation is equal to the average of 86.35 standard deviation 5.37 Overall, the results of the study showed that the coed has a learning effect on every aspect of the activity is good.

2. The participant's satisfaction and achievement assessment (N = 35) has found that this event has the highest level of satisfaction, with an average of 4.74 standard deviation 0.50 in applying knowledge. It has a very high level of satisfaction, with an average of 4.17 standard deviation 0.50, and the satisfaction of the activities, materials, equipment, equipments used in the activities are very high, with an average of 4.11 standard deviation of 0.71, respectively. The results of the assessment on the achievement of the study showed that the achievement of cognition before attending the event is low. With an average of 1.97, the standard deviation 0.7 cognitive value after attendance is very high. It has an average of 4.37 standard deviation 0.49, the results showed that the achievement was successful during the event and after the event was attended. Found that after joining the event is higher than before attending the event. This significantly differs from the 0.05 level

Keywords: Inherit the local wisdom, Silver jewelry, Mien tribe

บทนำ

กำแพงเพชร เป็นจังหวัดที่มีราษฎรอพยพมาจากหลายท้องที่หลากหลายเผ่าพันธุ์ มีความแตกต่างทั้งภาษา วัฒนธรรมและประเพณี โดยเฉพาะบ้านคลองเตย

ปีที่ 12 ฉบับที่ 1 มกราคม-มิถุนายน 2563

หมู่ที่ 9 ตำบลคลองลานพัฒนา จะมีชาวเขา ซึ่งเป็นชนกลุ่มน้อย เรียกว่าเผ่าเมี่ยน มีบ้านพักหลักฐานไว้ตั้งแต่สมัยราชวงศ์ถังอพยพจากทางตอนใต้ของประเทศจีน มาตั้งถิ่นฐานในประเทศไทย ตั้งแต่บรรพบุรุษ มีงานศิลปหัตถกรรมที่เป็นเอกลักษณ์ ประจำเผ่าพันธุ์ คือ ศิลปหัตถกรรมที่ถ่ายทอดออกมาผ่านผลิตภัณฑ์ที่เป็นเครื่อง นุ่งห่ม เครื่องใช้สอย เครื่องประดับ ล้วนแล้วแต่แสดงถึงภูมิปัญญา ของชาวเขา เผ่าเมี่ยนทั้งสิ้น ซึ่งศิลปหัตถกรรมที่โดดเด่นของชาวเขาเผ่าเมี่ยน อำเภอคลองลาน ก็คือเครื่องเงินที่ใช้เทคนิคการดอกลาย หรือดุนลาย ถือได้ว่าเป็นภูมิปัญญาชาวบ้าน ที่ได้มาจากการกลั่นกรองความรู้จากประสบการณ์ตรงในวิถีชีวิตของตนเอง และประสบการณ์ร่วมกันในชุมชนที่มีการถ่ายทอดจากบรรพบุรุษ หรือที่เรียกว่า “มรดกทางวัฒนธรรมของหมู่บ้าน” เป็นประสบการณ์และภูมิปัญญาที่คนรุ่นก่อน กลั่นกรองจากชีวิตเอาไว้แล้วส่งผ่านให้กับคนรุ่นต่อมา เครื่องเงินชาวเขาเผ่าเมี่ยน อำเภอคลองลาน พบว่าเป็นแหล่งผลิตสำคัญ อีกทั้งยังจัดว่าเป็นงานภูมิปัญญาที่มี ประวัติความเป็นมาอันยาวนาน ส่วนใหญ่รูปแบบของเครื่องเงินจะได้รับแรงบันดาลใจ จากสิ่งที่อยู่รอบตัว (วรารคนางค์ วรรณตุง และนิรัช สุดสังข์, 2553) เป็นภูมิปัญญา ชาวบ้านที่ได้กลั่นกรองจากประสบการณ์ตรงในชีวิตของตนเอง โดยใช้แนวคิดที่ เกี่ยวกับวิถีการใช้ชีวิตร่วมกับธรรมชาติ เนื้อหาของภูมิปัญญา เป็นเรื่องราวอธิบาย ปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ ความสัมพันธ์ระหว่างชีวิตและธรรมชาติออกมาใน รูปแบบของเกณฑ์ที่พึงปฏิบัติความสัมพันธ์ดังกล่าวจะเห็นได้ว่ารูปแบบนั้นมักจะวน เวียนอยู่กับสิ่งรอบตัว ไม่มีความแปลกใหม่ ปัจจุบันพบปัญหาด้านการขาดความ แตกต่างในรูปแบบของตัวสินค้า ขาดการสร้างรูปแบบและตราสินค้าของตนเอง หลายพื้นที่มีรูปแบบคล้ายคลึงกัน โดยเครื่องเงินที่มียอดเยี่ยมดี มักจะถูกลอกเลียน แบบ กระจายตัวไปยังพื้นที่ต่างๆ จึงทำให้ยอดขายตลาดเครื่องเงินตกลงไปบ้าง จาก ปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยเล็งเห็นว่า ผู้ประกอบการในพื้นที่นั้นควรศึกษาในด้านต่างๆ โดยเฉพาะการเข้าถึงแหล่งข้อมูลเครื่องประดับ กระบวนการผลิต รวมไปถึงการสร้าง แรงบันดาลใจในการออกแบบเครื่องประดับ ให้มีเรื่องราวมากขึ้น เพื่อให้ผู้บริโภค เข้าถึงได้ง่ายควรสร้างความเป็นอัตลักษณ์ให้แก่องค์กรมากขึ้น และยังต้องพัฒนารูป แบบสร้างสรรค์ผลงานให้มีความแปลกใหม่อยู่เสมอ ทั้งนี้ผู้ประกอบการหรือชุมชน

อาจจะขาดทักษะในการออกแบบ ดังนั้นผู้วิจัยจึงเห็นว่าการบูรณาการด้านวิชาการกับการเรียนการสอน จะช่วยให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ผลงานรูปแบบใหม่ๆ จากหลากหลายมุมมอง โดยการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ถอดบทเรียนจากชุมชน เพื่อให้นิสิตได้รับความรู้ ประสบการณ์จากภูมิปัญญาท้องถิ่น และนิสิตได้ฝึกการแก้ปัญหาจากโจทย์ที่ได้รับ อีกทั้งชุมชนยังสามารถนำรูปแบบโมเดลกิจกรรมในครั้งนี้ไปต่อยอด ปรับปรุงแก้ไข และประยุกต์ ซึ่งชุมชนจะสามารถสร้างรายได้จากการนำโมเดลนี้ไปใช้ อีกทั้งเป็นการดึงดูดนักท่องเที่ยวเข้าสู่ชุมชนได้อีกทางหนึ่ง

ภูมิปัญญาเครื่องเงินชาวเขาเผ่าเมี่ยนตำบลคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร มีประวัติความเป็นมายาวนาน สืบทอดจากรุ่นสู่รุ่น และมีความหลากหลายทางด้านรูปแบบและลวดลายแตกต่างกันออกไป ตามบริบทของชุมชนนั้นๆ ยิ่งมีความเป็นปัจเจกสูงเท่าไร ยิ่งมีความน่าสนใจมาก สามารถนำไปต่อยอดได้หลายด้านด้วยเหตุที่ทุนทางวัฒนธรรมเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของชุมชน และเป็นจุดแข็ง ที่สามารถเชื่อมโยงไปสู่ทุนทางเศรษฐกิจและทุนอันเป็นทรัพยากรธรรมชาติเพื่อให้เป็นพลังขับเคลื่อนการเสริมสร้างการกินดีอยู่ดีมีความสุขร่วมกันของคนในชุมชน ดังนั้นการรักษา มรดกทางวัฒนธรรมให้ยั่งยืนควบคู่ไปกับการพัฒนาชุมชนในด้านต่างๆ โดยคำนึงถึงปัจจัยอันเป็นประโยชน์ที่ชุมชนพึงจะได้รับอย่างเต็มที่ จึงควรมุ่งเน้นการนำนวัตกรรมมาเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน เพื่อส่งเสริมการพัฒนานวัตกรรมในการสร้างมูลค่าและเพิ่มประสิทธิภาพ การผลิตของสินค้าและบริการโดยผู้วิจัยจะมุ่งเน้นการนำทุนวัฒนธรรมมาประยุกต์ใช้ในกระบวนการวิจัย โดยประยุกต์แนวทางการดำเนินการและบูรณาการ ในเรื่องของการยกระดับศักยภาพชุมชน พัฒนาสินค้า ผลิตภัณฑ์ บรรจุภัณฑ์ เชื่อมโยงท่องเที่ยว นำไปสู่การพัฒนาเพื่อประโยชน์สุขที่ยั่งยืนของสังคมไทย

รูปแบบการจัดกิจกรรมในครั้งนี้ จึงมุ่งเน้นการวิเคราะห์แนวคิดร่วมกับการแลกเปลี่ยนความรู้ ทางด้านการออกแบบเครื่องประดับแก่ ชุมชน และนิสิต จะเป็นการช่วยแก้ปัญหาต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น การแลกเปลี่ยนความรู้ทางด้านการผลิตเครื่องประดับ ด้านการออกแบบ เพื่อเป็นแนวทางการแก้ปัญหาด้านการออกแบบที่สามารถเป็นไปได้ ผ่านการเรียนรู้จากการเปลี่ยนแปลงต่อรูปแบบการออกแบบศิลปะ

ปีที่ 12 ฉบับที่ 1 มกราคม-มิถุนายน 2563

เครื่องประดับ วิทยาลัยช่างทองหลวง (2555) ซึ่งแบ่งเป็น 4 ลักษณะ ได้แก่

- 1) ลักษณะต้นแบบโบราณ เป็นรูปแบบที่เกิดขึ้นในสมัยศิลปะเครื่องประดับยุคก่อนประวัติศาสตร์ เนื่องด้วยมนุษย์ได้เริ่มต้นการเรียนรู้ชีวิต มีประชากรมนุษย์ไม่มากนัก การเดินทางของมนุษย์ยังเป็นไปได้ยาก ทำให้การลอกเลียนแบบรูปแบบซึ่งกันและกันเป็นไปได้ยาก ผู้ที่สร้างสรรค์รูปแบบเครื่องประดับ จะสร้างสรรค์ได้จากสิ่งที่เรียนรู้ด้วยตนเอง เช่น จากการสังเกตธรรมชาติ จากการล่าสัตว์เพื่อใช้ในการดำรงชีวิต จะเห็นได้ว่าเครื่องประดับดั้งเดิมของเผ่าเมียนจะเป็นรูปปลา แสดงถึงความอุดมสมบูรณ์ 2) ลักษณะการนำต้นแบบมาพัฒนาใหม่ หรือมาเป็นแรงบันดาลใจในการออกแบบ สืบเนื่องมาจากสังคมมนุษย์มีการพัฒนาการทางด้านเทคโนโลยีที่สูงขึ้น ประกอบกับสังคมมนุษย์มีความซับซ้อนมากขึ้น เกิดการเดินทางการค้าเสรี เกิดการกระตุ้นความต้องการ เมื่อมนุษย์ได้รู้จักอารยธรรมโบราณมากขึ้น จึงได้นำมาเป็นแรงบันดาลใจในการออกแบบ ซึ่งสังคมได้ปรับสภาพเครื่องประดับจากความต้องการจากความเชื่อ กลายมาเป็นเพื่อความงาม ความงดงามอันน่าประทับใจจากอารยธรรมเก่าได้เกิดความงดงามใหม่ขึ้น 3) ลักษณะการออกแบบรูปแบบใหม่ ในระหว่างที่มีการนำต้นแบบมาเป็นแรงบันดาลใจนั้น ศิลปะได้มีการพัฒนาขึ้นใหม่เรื่อยๆ ทั้งรูปแบบขนาดกับการออกแบบที่มีอารยธรรมเก่ามาเป็นแรงบันดาลใจ กับการออกแบบใหม่ล้ำหน้าขึ้นไป ซึ่งมีลักษณะต้นแบบที่มีรูปแบบร่วมสมัยใหม่ เนื่องจากการพัฒนาทางสังคมที่เริ่มรู้จักกันมากขึ้น จากการที่ได้พัฒนาเทคโนโลยีที่ยอดเยี่ยมขึ้น จนมนุษย์รุ่นอารยธรรมคาดไม่ถึง ประกอบกับอิทธิพลต่างๆ ล้วนมีความน่าสนใจในการสร้างแรงบันดาลใจใหม่ 4) ลักษณะการออกแบบข้ามวัฒนธรรม มนุษย์เริ่มรู้จักเดินทางไปยังถิ่นอื่น เห็นความแตกต่างระหว่างรูปแบบที่ไม่เคยเห็น นอกจากแรงบันดาลใจแล้ว วิถีกระบวนการผลิต หรือแนวคิดทางด้านวัตถุดิบ ได้เป็นแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกันด้วย ทำให้เกิดความร่วมมือสมัยของรูปแบบหลายพื้นที่ หรือจัดเป็นการขยายรูปแบบไปยังพื้นที่อื่นๆ ได้

การออกแบบเครื่องประดับที่ดี และสวยงาม ควรมีองค์ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการผลิตเครื่องประดับ และหลักการออกแบบ เพื่อให้ได้ชิ้นงานที่มีประสิทธิภาพสูงสุด วัฒนะ จุฑะวิภาต (2535) กล่าวว่า การออกแบบเครื่องประดับ

นั้นจำเป็นต้อง ผนวกความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวัสดุและขั้นตอนในการผลิตเครื่องประดับอีก เพราะเครื่องประดับที่ดีจะต้องสวยงาม และสามารถสวมใส่ได้จริง จึงจำเป็นต้องเข้าใจใน หลักเกณฑ์ในการออกแบบนำไปสู่สุนทรียภาพ ในการนำเอาส่วนประกอบหรือโครงสร้างของการออกแบบ เช่น เส้น สี รูปทรง พื้นผิว ฯลฯ มาจัดวางรวมกันต้องคำนึงถึงหลักเกณฑ์ต่างๆ ประกอบไปด้วย ความสมดุล (balance) การตัดกัน (contrast) การเน้น (emphasis) ขนาดและสัดส่วน (proportion) การจัดช่องไฟ (sequence) เอกภาพ (unity)

ดังนั้นผู้วิจัยจึงถอดบทเรียนระหว่างเรื่อง วิวัฒนาการการเปลี่ยนแปลงของเครื่องประดับ ร่วมกับเรื่องหลักเกณฑ์ในการออกแบบนำไปสู่สุนทรียภาพ เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการออกแบบร่วมกับลักษณะผลิตภัณฑ์ชุมชน มาเป็นบทเรียนรูปแบบการจัดกิจกรรมถ่ายทอดภูมิปัญญา เพื่อเป็นการกระจายความรู้ในด้านการออกแบบให้แก่ กลุ่มนิสิต และผู้ผลิตเครื่องประดับ ให้มีความเข้าใจในวิธีการผลิตของตนเอง และลักษณะงานใกล้เคียง ใช้ในการประยุกต์สู่การพัฒนาผลิตภัณฑ์ของตนเอง ทั้งยังทำให้นิสิตนักศึกษา ที่มีบทบาทช่วยเหลือ ในด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนที่มีความเกี่ยวข้องกับงานเครื่องประดับ และนำความรู้ไปช่วยเหลือกลุ่มอื่นๆ อีกต่อหนึ่ง เพื่อให้มีการผลิตผลิตภัณฑ์ที่ตอบสนองความต้องการของตลาดได้ และจะมีประโยชน์อย่างกว้างขวาง ส่งผลให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศอีกทางหนึ่ง และยังเป็นการอนุรักษ์ศิลปะแขนงนี้ให้เป็นความรู้สืบไป

งานวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งเน้นไปที่การศึกษากระบวนการผลิตเครื่องเงินชาวเขาเผ่าเมี่ยน เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อสืบทอดภูมิปัญญาเครื่องเงินชาวเขาและศึกษาผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภูมิปัญญาเครื่องเงินชาวเขาเผ่าเมี่ยน ตำบลคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร เพื่อเป็นการกระตุ้นและช่วยเหลือชุมชน ในการพัฒนาการออกแบบเครื่องเงิน ให้มีความแปลกใหม่ สามารถสร้างรายได้ให้แก่ประเทศผู้วิจัยจึงเล็งเห็นว่าการทำวิจัยในครั้งนี้ ซึ่งเป็นการบูรณาการร่วมกันกับชุมชนและนิสิตนักศึกษา เพื่อเป็นการบริการวิชาการด้านการออกแบบโดยถ่ายทอดให้สื่อถึงอัตลักษณ์ของกลุ่มเครื่องเงินชาวเข้านบ้านคลองเตยจังหวัดกำแพงเพชรเป็นแนวคิดการสร้างเศรษฐกิจชุมชนที่สอดคล้องกับ

ปีที่ 12 ฉบับที่ 1 มกราคม-มิถุนายน 2563

การพัฒนาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและเป็นเครื่องมือกระตุ้นให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ของชุมชนส่งเสริมกระบวนการพัฒนาท้องถิ่น สามารถสร้างชุมชนที่เข้มแข็งพึ่งตนเองได้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษากระบวนการผลิตเครื่องเงินชาวเขาเผ่าเมี่ยน ต.คลองลานพัฒนา จ.กำแพงเพชร
2. เพื่อออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้บูรณาการสืบทอดภูมิปัญญาเครื่องเงินชาวเขาเผ่าเมี่ยน ต.คลองลานพัฒนา จ.กำแพงเพชร
3. เพื่อศึกษาผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้บูรณาการสืบทอดภูมิปัญญาเครื่องเงินชาวเขาเผ่าเมี่ยน ต.คลองลานพัฒนา จ.กำแพงเพชร

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ผลิตภัณฑ์เชิงสร้างสรรค์จากภูมิปัญญาท้องถิ่นของชาวเขาเผ่าเมี่ยน
2. นิสิตได้รับความรู้และสามารถนำไปต่อยอด เป็นงานอดิเรกสร้างรายได้เสริม
3. ชุมชนสามารถนำต้นแบบผลิตภัณฑ์ ไปใช้ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของกลุ่มเพื่อสร้างตลาด สร้างรายได้ให้กับชุมชน มีศักยภาพในการแข่งขันในตลาดได้
4. ชุมชนเกิดความยั่งยืนในการอนุรักษ์และเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่น

ขอบเขตของการวิจัย

ในการวิจัยในครั้งนี้ เป็นการคัดเลือกโดยวิธีแบบเจาะจง (purposive sampling) ได้กำหนดขอบเขตงานวิจัยด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่างไว้ดังนี้

1. กลุ่มผู้ประกอบการที่มีศักยภาพในการพัฒนาและการผลิตเป็นตัวแทน โดยกำหนดกลุ่มจำนวน 1 กลุ่ม คือ กลุ่มหัตถกรรมเครื่องเงินชาวเขาบ้านคลองเตย ตำบลคลองลานพัฒนา อำเภอคลองลานพัฒนา จังหวัดกำแพงเพชร
2. กลุ่มนิสิตที่กำลังศึกษาในระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยนเรศวร ภาคเรียนที่ 1 ประจำปีการศึกษา 2561 เป็นการขอความอนุเคราะห์เจ้าของรายวิชา

วิชาเลือกเสรี ในวิชาออกแบบเครื่องประดับ เพื่อการทำวิจัยทดสอบกับกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งเป็นนิสิตไม่มีพื้นฐานด้านการออกแบบเครื่องประดับมาก่อนรวมทั้งหมด 35 คน กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ชั้นปีที่ 3 และ 4 จากมหาวิทยาลัยนเรศวร จากสาขาต่างๆ ดังนี้

- สาขาการบัญชี คณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์
จำนวน 3 คน

- สาขาประวัติศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ จำนวน 5 คน
- สาขาเทคโนโลยีสารสนเทศ คณะวิทยาศาสตร์ จำนวน 6 คน
- สาขาชีวเคมีและชีววิทยาโมเลกุล คณะวิทยาศาสตร์การแพทย์
จำนวน 1 คน

- สาขาออกแบบทัศนศิลป์ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ 18 คน
- สาขาออกแบบสื่ออนัตกรรม คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
จำนวน 2 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. เก็บรวบรวมข้อมูลด้านเอกสารเบื้องต้น ศึกษารวบรวมข้อมูลเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ด้านนิเวศวิทยา ด้านภูมิศาสตร์ กายภาพสังคมวัฒนธรรม วิถีชีวิต และสรุปข้อมูลโดยวิธีวิเคราะห์สาระ

2. เก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามจากการลงพื้นที่เก็บข้อมูลเบื้องต้น โดยการสัมภาษณ์ด้านบริบทชุมชน ภูมิปัญญา อัตลักษณ์ ทั้งด้านการออกแบบและกระบวนการผลิตเครื่องเงินชาวเขา พร้อมกันนั้นบันทึกภาพ เป็นข้อมูลเบื้องต้นเพื่อจัดหมวดหมู่ข้อมูลและวิเคราะห์ ประเด็นต่างๆ ประกอบด้วย ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูล บริบททั่วไปในพื้นที่ ปัญหาและอุปสรรคความต้องการของผู้ประกอบการ แนวทางการพัฒนา สัมภาษณ์ ผู้รู้ทั้งในส่วนราชการผู้นำชุมชนและกลุ่มวิสาหกิจชุมชน เพื่อนำมาวิเคราะห์สังเคราะห์ เป็นแนวทาง การพัฒนารูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้ถ่ายทอดภูมิปัญญาหัตถกรรมเครื่องเงินชาวเขาเผ่าเมี่ยน จังหวัดกำแพงเพชร

3. การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการประเมิน โดยประเมินผลจากกิจกรรมการเรียนรู้ถ่ายทอดภูมิปัญญาหัตถกรรมเครื่องเงินชาวเขาเผ่าเมี่ยน จังหวัด

ปีที่ 12 ฉบับที่ 1 มกราคม-มิถุนายน 2563

กำแพงเพชรสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ตารางที่ 1 แสดงระดับคะแนน

คะแนนเต็ม 5	คะแนนเต็ม 10	คะแนนเต็ม 30		การแปลความ
4.50-5.00	8.50-10	27.00-30.00	หมายถึง	อยู่ในระดับมากที่สุด
3.50-4.49	8.00-8.49	24.00-26.99	หมายถึง	อยู่ในระดับมาก
2.50-3.49	7.50-7.99	21.00-23.99	หมายถึง	อยู่ในระดับปานกลาง
1.50-2.49	7.00-7.49	18.00-20.99	หมายถึง	อยู่ในระดับน้อย
1.00-1.49	6.50-6.99	15.00-17.99	หมายถึง	อยู่ในระดับเล็กน้อย

4. การประเมินความพึงพอใจและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เข้าร่วมกิจกรรม โดยค่าคะแนนของผู้ตอบแบบประเมินไปวิเคราะห์ข้อมูล และกำหนดเกณฑ์ในการประเมิน คะแนนค่าเฉลี่ยดังนี้

ค่าเฉลี่ย	การแปลความหมาย	
4.50-5.00	หมายถึง	มากที่สุด
3.50-4.49	หมายถึง	มาก
2.50-3.49	หมายถึง	ปานกลาง
1.50-2.49	หมายถึง	น้อย
1.00-1.49	หมายถึง	น้อยที่สุด

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องการวิจัยเรื่อง ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สืบทอดภูมิปัญญาเครื่องเงินชาวชาวเขาเผ่าเมี่ยนตำบลคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชรโดยการศึกษาที่เป็นระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพในการหาคำตอบ ซึ่งมีวิธีการดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับอัตลักษณ์เมี่ยนและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนา

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาเพื่อออกแบบกิจกรรม และทดลองใช้
 ขั้นตอนที่ 3 การประเมินผลและปรับปรุงแก้ไข
 สามารถสรุปวิธีการดำเนินการวิจัยแบ่งเป็น ขั้นตอนดังนี้

ตารางที่ 2 แสดงขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

ปัจจัยนำเข้า	กระบวนการ	ผลที่ได้
ขั้นตอนที่ 1 เป็นการศึกษา และวิเคราะห์ ข้อมูลพื้นฐานใน การพัฒนา	1. ศึกษาเอกสาร งานวิจัย 2. ศึกษาอัตลักษณ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นและแหล่งท่องเที่ยว 3. ศึกษารูปแบบเครื่องประดับเงินชาวเขาเผ่าเมี่ยน จ.กำแพงเพชร 4. การวิจัยเชิงคุณภาพ (แบบสัมภาษณ์แบบเจาะลึก)	- ข้อมูลพื้นฐานเพื่อการ พัฒนาการจัดกิจกรรมการ เรียนรู้สืบทอดภูมิปัญญา เครื่องเงินชาวเขาเผ่าเมี่ยน จังหวัดกำแพงเพชร
ขั้นตอนที่ 2 เป็นการ ออกแบบ พัฒนาและ ทดลองใช้	1. สังเคราะห์รูปแบบการพัฒนาแบบเครื่องเงิน ชาวเขาเพื่อเป็นแนวทางการพัฒนารูปแบบนวัตกรรม วิถีกลุ่มหัตถกรรมเครื่องเงินชาวเขาเผ่าเมี่ยน จังหวัดกำแพงเพชร 2. สร้างบทเรียนจากข้อมูลที่ศึกษา 3. จัดกิจกรรมอบรม กลุ่มหัตถกรรมเครื่องเงินชาว เขาเผ่าเมี่ยนจังหวัดกำแพงเพชรเพื่อถ่ายทอด ความรู้และภูมิปัญญา เพื่อนำไปพัฒนารูปแบบ เครื่องประดับเงิน 4. การออกแบบเครื่องประดับเงินเพื่อ จำนวน 35 แบบร่างจากการบูรณาการการเรียน การสอนสำหรับนิสิตปริญญาตรีสาขาต่างๆ - คัดเลือกผลงานการออกแบบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อนำเข้าสู่กระบวนการต่อไป	- หลักสูตรการเรียนรู้โดยการ บูรณาการการเรียนการสอน ร่วมกับชุมชนหัตถกรรม เครื่องเงินชาวเขาเผ่าเมี่ยน จังหวัดกำแพงเพชร - แบบร่างการออกแบบ เครื่องประดับเงิน 10 แบบ - เครื่องประดับเงินชาวเขา รูปแบบใหม่
ขั้นตอนที่ 3 เป็นการประเมิน ผลและปรับปรุง แก้ไข	การวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล ที่ได้จากการจัด กิจกรรม และการประเมินผล และข้อเสนอแนะทาง จากผู้ทรงคุณวุฒิด้านต่างๆ เพื่อใช้ปรับปรุงแก้ไข และพัฒนารูปแบบเครื่องประดับเงินชาวเขา เผ่าเมี่ยน จังหวัดกำแพงเพชร	- ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สืบทอดภูมิปัญญาเครื่องเงิน ชาวเขาเผ่าเมี่ยน ตำบล คลองลาน จังหวัด กำแพงเพชร

สรุปผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ตามลำดับดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับอัตลักษณ์เมียนและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนา พบว่า ชาวเขาเผ่าเมียนตั้งอยู่ที่หมู่บ้านคลองเตย ตำบลคลองลานพัฒนา อำเภอกลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร ซึ่งมีอัตลักษณ์เด่นประจำคือ การทำเครื่องประดับตกแต่งร่างกาย เครื่องเงินซึ่งกลุ่มหัตถกรรมเครื่องเงินชาวเขаб้านคลองเตยนี้ได้รับการคัดสรรให้เป็นหนึ่งผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบล 4 ดาว ทั้งนี้ยังผ่านการคัดเลือกตามจากการพิจารณาตามศักยภาพโดยกรมการพัฒนาชุมชน ประกอบด้วยจำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้าไปชุมชนเฉลี่ยประมาณ 162,151 คนต่อปี ซึ่งมีต้นทุนด้านธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมากมายทั้งนี้ยังมีต้นทุนด้านศิลปวัฒนธรรม และภูมิปัญญาชาวเขามากมาย ที่สามารถสืบค้นได้จากศูนย์แสดงวัฒนธรรมชาวไทยภูเขาซึ่งศูนย์พัฒนาราชภาพพื้นที่สูงจังหวัดกำแพงเพชรได้มีการดำเนินการขับเคลื่อนจัดแสดงงานวัฒนธรรมชาวไทยภูเขาอยู่เสมอมาเพื่อเป็นการพัฒนาศักยภาพชุมชน ในด้านต่างๆ สร้างพลังกลุ่ม การทำงานอย่างสร้างสรรค์ การมีส่วนร่วมของชุมชน ทั้งยังพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

การพิจารณาความเชื่อมโยงแอ่งท่องเที่ยวในพื้นที่โดยรอบของชุมชนคลองเตย ประกอบไปด้วยแอ่งท่องเที่ยวหลัก แอ่งท่องเที่ยวรองได้แก่ อุทยานแห่งชาติน้ำตกคลองลาน น้ำตกคลองน้ำไหล ช่องเย็น วัดคลองลาน แก่งเกาะร้อย อุทยานแห่งชาติแม่วงก์ อุทยานแห่งชาติคลองวังเจ้า เป็นต้น และแอ่งท่องเที่ยวเล็กที่สำคัญได้แก่ ศูนย์ส่งเสริมหัตถกรรมเครื่องเงินชาวเขาของชุมชน เป็นท่องเที่ยวที่มีกิจกรรมที่สามารถเข้าชมการสาธิตการทำเครื่องเงินเมียนซึ่งเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่ส่งเสริมกันเกื้อกูลกันเป็นเส้นทางท่องเที่ยวที่มีอัตลักษณ์เป็นจุดเด่นซึ่งเป็นแหล่งค้นคว้าหาแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ผลงานมากมาย ได้แก่ ลายผ้า เครื่องแต่งกาย ซึ่งมีความเป็นอัตลักษณ์สามารถนำมาต่อยอดทางความคิดสร้างสรรค์ เทคนิคที่เป็นอัตลักษณ์เฉพาะที่โดดเด่นในการสร้างชิ้นงานของเมียน คือ เทคนิคการตอกการดุนลายให้เกิดมิติขุนต่ำ เป็นลักษณะชิ้นเล็กใหญ่ มาประกอบกันเป็นระย้าเทคนิคการตอกดุนลายของซึ่งเป็นอัตลักษณ์ของชาวเขาเผ่าเมียนนั้นมีการะบวนการดังนี้

1. การหลอม เป็นการนำโลหะเงินเทบอบ้าหลอม แล้วใช้ไฟด้วยความร้อนเผาด้วยเปลวไฟที่มีอุณหภูมิสูงจนโลหะเงินละลายเป็นของเหลว แล้วจึงเทลงบนรางเท
2. การรีด การเปลี่ยนสถานะรูปทรงของโลหะเงินที่เป็นลักษณะก้อน ให้เป็นลักษณะแผ่นบางด้วยเครื่องรีด โดยการค่อยๆ รีดจากขนาดใหญ่ลดล้น ลงมาจนได้ขนาดตามต้องการ
3. การตัด จะต้องร่างแบบด้วยเหล็กปลายแหลมก่อน จากนั้นใช้กรรไกรหรือเลื่อยฉลุ ตัดตามเส้นที่ร่างไว้เพื่อให้ได้ขนาดตามแบบ
4. การตอกและ ดุนด้วยเหล็กที่มีลักษณะต่างๆ เพื่อสร้างลวดลายให้กับตัวเรือนด้วยการเคาะด้วยของแข็ง เช่น ค้อน เหล็กที่มีปลายรูปแบบต่างๆ
5. การบัดกรี หรือการเชื่อมเป็นการนำชิ้นงาน 2 ชิ้น มาประกอบเข้าด้วยกัน โดยการใช้ความร้อนจากเปลวไฟจนได้อุณหภูมิที่พอเหมาะ แล้วนำน้ำประสานซึ่งมีอัตราส่วน 7:3 เช่น เงิน 700 มิลลิกรัม ต่อ ทองเหลือง 300 มิลลิกรัม หลอมเข้าด้วยกัน แล้วรีดเป็นแผ่นบางๆ ใช้เป็นตัวกลางในการเชื่อมชิ้นงานเข้าด้วยกัน
6. การทำความสะอาดชิ้นงาน นำชิ้นงานที่เสร็จแล้ว ต้มกับน้ำเปล่าใส่สารส้มลงไป ต้มให้น้ำเดือด เนื้อเงินเปลี่ยนจะเป็นขาวด้าน จากนั้นนำไปขัดด้วยแปรงทองเหลือง กับน้ำเปล่า และลูกประคำดีควาย จะทำให้ชิ้นงานมีความเงางาม สุดท้ายนำไปประกอบเป็นเครื่องเงินต่อไป

ภาพประกอบที่ 1 การหลอมเงินการรีดแผ่นเงิน

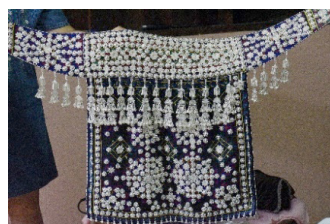
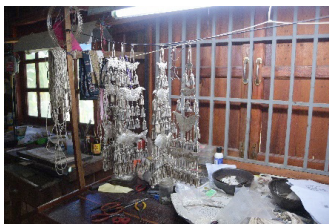
ภาพประกอบที่ 2 เครื่องมือตอกลายและชิ้นงานการตอกลาย

ภาพประกอบที่ 3 ผลงานการตอกลายและการดุนลาย

ภาพประกอบที่ 4 การเชื่อมหรือบัดกรีและผลงานก่อนประกอบ

ภาพประกอบที่ 5 ผลงานที่ประกอบเรียบร้อยแล้ว

ตอนที่ 2 การพัฒนาเพื่อออกแบบกิจกรรม และทดลองใช้ จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการลงพื้นที่เก็บข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูล และพัฒนากิจกรรม การเรียนรู้บูรณาการสืบทอดภูมิปัญญาเครื่องเงินชาวเขาเผ่าเมี่ยน ต.คลองลานพัฒนา จ.กำแพงเพชร สามารถสรุปผลในแต่ละกิจกรรมดังนี้

ตารางที่ 2 กิจกรรมการเรียนรู้สืบทอดภูมิปัญญาเครื่องเงินชาวเขาเผ่าเมี่ยน
ต.คลองลานพัฒนา จ.กำแพงเพชร

	เนื้อหาภาคทฤษฎี	ภาคปฏิบัติ
กิจกรรมที่ 1	สภาพทั่วไปเกี่ยวกับเครื่องประดับ	- แนะนำเครื่องมือพื้นฐานและข้อควรระวัง
สัปดาห์ที่ 1	เบื้องต้น	- การหลอมโลหะเงิน
	- กระบวนการผลิต	- การขึ้นตัวเรือนแหวนเกลี้ยง (1)
	- ประเภทของเครื่องประดับ	- แบบฝึกหัดทบทวนครั้งที่ 1
	- เครื่องประดับแท้ เครื่องประดับเทียม	
	- ประเภทของโลหะและคุณสมบัติ	
	- สารเคมีในเครื่องประดับ	
กิจกรรมที่ 2	หลักการออกแบบเครื่องประดับเบื้องต้น	- การเชื่อมหรือบัดกรี
สัปดาห์ที่ 2	- ปัจจัยในการออกแบบเครื่องประดับ	- การตกแต่งและทำความสะอาดแหวนเกลี้ยง (2)
	- การกำหนดกลุ่มเป้าหมาย	- แบบฝึกหัดทบทวนครั้งที่ 2
	- การเลือกใช้ข้อมูล	
	- การกำหนดสัดส่วนที่ชัดเจน (Dimension)	
	- หลักการออกแบบนำไปสู่สุนทรียภาพ	
กิจกรรมที่ 3	การวาดภาพเครื่องประดับและอัญมณี	- การวาดภาพอัญมณี
สัปดาห์ที่ 3	- การวิเคราะห์อัญมณีเบื้องต้นเพื่อการวาดภาพ	- แบบฝึกหัดทบทวนครั้งที่ 3
กิจกรรมที่ 4	การขึ้นตัวเรือนเครื่องประดับเบื้องต้น	- การออกแบบเครื่องประดับเทคนิคการฉลุ
สัปดาห์ที่ 4	- กระบวนการทำเครื่องประดับเงิน	- การสร้างสรรค์เครื่องประดับเทคนิคการฉลุ (1)
	- เทคนิคการฉลุ	- แบบฝึกหัดทบทวนครั้งที่ 4

ตารางที่ 2 กิจกรรมการเรียนรู้สืบทอดภูมิปัญญาเครื่องเงินชาวเขาเผ่าเมี่ยน
ต.คลองลานพัฒนา จ.กำแพงเพชร (ต่อ)

เนื้อหาภาคทฤษฎี	ภาคปฏิบัติ
กิจกรรมที่ 5 การเรียนรู้เกี่ยวกับเครื่องประดับเมี่ยน สัปดาห์ที่ 5 โดยเชิญวิทยากรตัวแทนกลุ่มเครื่องเงินบ้านคลองเตย มาถ่ายทอดความรู้ให้แก่นิสิต - กระบวนการผลิตเครื่องประดับของชาวเขาเผ่าเมี่ยน - ลักษณะทั่วไปของเครื่องประดับชาวเขาเผ่าเมี่ยน	- การสร้างสรรค์ผลงานเครื่องประดับเงินด้วยเทคนิคการตอกหรือดุนลายจากอัตลักษณ์เมี่ยน - การถ่ายภาพเครื่องประดับ - การสร้างสรรค์เครื่องประดับเทคนิคการฉลุ (2) - แบบฝึกหัดทบทวนครั้งที่ 5
กิจกรรมที่ 6 การสร้างแรงบันดาลใจในการออกแบบ สัปดาห์ที่ 6 เครื่องประดับเงิน : อัตลักษณ์เมี่ยน 4 ลักษณะ ได้แก่ 1. ลักษณะต้นแบบโบราณ 2. ลักษณะการนำต้นแบบมาพัฒนาใหม่หรือมาเป็นแรงบันดาลใจในการออกแบบ 3. ลักษณะการออกแบบรูปแบบใหม่ 4. ลักษณะการออกแบบข้ามวัฒนธรรม (วิทยาลัยช่างทองหลวง, 2555)	- การออกแบบเครื่องประดับรูปแบบและแนวคิดจากการสร้างแรงบันดาลใจในการออกแบบเครื่องประดับเงินอัตลักษณ์เมี่ยน

ตอนที่ 3 การประเมินผลของการศึกษาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
บูรณาการสืบทอดภูมิปัญญาเครื่องเงินชาวเขาเผ่าเมี่ยน ต.คลองลานพัฒนา
จ.กำแพงเพชร ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการประเมินของผู้เข้าร่วมกิจกรรมโดยผู้สอน

รายการประเมิน	$\bar{x}$	S.D.	t	Sig.	การแปลผล
1. การขึ้นตัวเรือนแหวนเกลี้ยง (5 คะแนน)					
1.1 ตัวเรือนมีความสมมาตรความหนาบางสม่ำเสมอ	4.67	0.41	16.53*	0.00	มากที่สุด
1.2 การขัดเงา มีความเงาสม่ำเสมอ ไม่เห็นรอยขนแมว					
2. การวาดภาพอัญมณี (5 คะแนน)					
2.1 มีความสวยงามมีมิติชัดเจน	4.17	0.7	5.62*	0.00	มาก
2.2 การจัดวาง เว้นระยะ สบายตา					
3. การขึ้นตัวเรือนเครื่องประดับ (10 คะแนน)					
3.1 ชุดผลงานเครื่องประดับมีเอกภาพ เป็นอันหนึ่งอันเดียว	8.57	0.94	3.56*	0.00	มากที่สุด
3.2 มีความประณีต เอาใจใส่ เก็บรายละเอียดได้ดี					
4. การออกแบบเครื่องประดับเงิน (30 คะแนน)					
4.1 รูปแบบสามารถสื่อถึงความเป็นอัตลักษณ์เมื่อ					
4.2 นำเสนอข้อมูลครบถ้วน แรงบันดาลใจ รูปร่างและขนาด	25.86	2.7	4.06*	0.00	มาก
4.3 สามารถผลิตได้จริง ในงานชิ้นมือ ไม่ซับซ้อน					
5. การนำเสนอ (10 คะแนน)	8.54	0.66	4.80*	.000	มากที่สุด
รวม 60 คะแนน	51.81	3.22	6.99*	.000	มาก
ร้อยละ	86.35	5.37	6.99*	.000	มาก

$P < 0.05$ แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

จากตารางพบว่าผลการประเมินด้านการขึ้นตัวเรือนแหวนเกลี้ยง (5 คะแนน) มีผลการเรียนรู้อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.67 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.41 ด้านการวาดภาพอัญมณี (5 คะแนน) มีผลการเรียนรู้อยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.17 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.7 ด้านการขึ้นตัวเรือนเครื่องประดับ (10 คะแนน) มีผลการเรียนรู้อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 8.57 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.94 ด้านการออกแบบเครื่องประดับเงิน (30 คะแนน) มีผลการเรียนรู้อยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 25.86 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2.7 ด้านการนำเสนอ (10 คะแนน) มีผลการเรียนรู้อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 8.54 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.66 รวมคะแนนทั้งหมด 60 คะแนน มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 51.81 ค่าเบี่ยงเบน

ปีที่ 12 ฉบับที่ 1 มกราคม-มิถุนายน 2563

มาตรฐาน 3.22 คิดเป็นร้อยละเท่ากับ 86.35 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 5.37 ผลการวิจัยพบว่า นิสิตมีคะแนนผลการเรียนในกิจกรรมโดยรวมอยู่ในระดับดีมาก

ตารางที่ 4 ผลการประเมินความพึงพอใจและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เข้าร่วมกิจกรรม (N=35)

รายการประเมิน	$\bar{x}$	S.D.	การแปลผล
1. ส่วนของกิจกรรม	4.11	0.71	มาก
1.1 สถานที่จัดกิจกรรม เครื่องมือ วัสดุอุปกรณ์ ที่ใช้ในกิจกรรมมีความเหมาะสม			
1.2 การจัดกิจกรรมครั้งนี้โดยรวมน่าพึงพอใจระดับใด	4.74	0.50	มากที่สุด
1.3 สามารถนำความรู้จากโครงการไปประยุกต์ใช้	4.17	0.56	มาก
เฉลี่ยรวม	4.34	0.41	มาก
2. ส่วนของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	1.97	0.70	น้อย
2.1 ความรู้ ความเข้าใจในเรื่องนี้ ก่อน การเข้าร่วมกิจกรรม			
2.2 ความรู้ ความเข้าใจในเรื่องนี้ หลัง การเข้าร่วมกิจกรรม	4.37	0.49	มาก

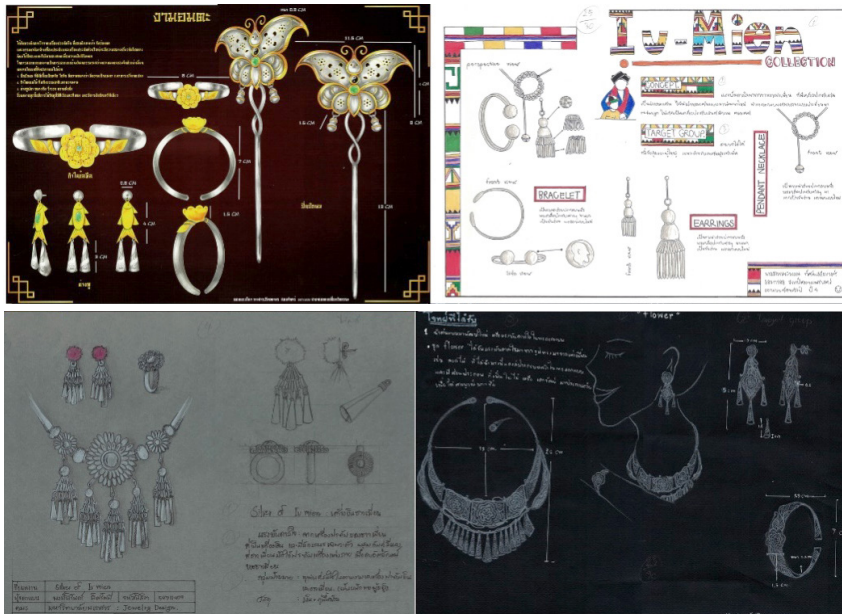
$P < 0.05$ แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

จากตารางที่ 4 ผลการประเมินในส่วนของกิจกรรมพบว่า ด้านการจัดกิจกรรมครั้งนี้มีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.74 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.50 ด้านการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ มีผลความพึงพอใจอยู่ระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.17 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.50 และความพึงพอใจด้านสถานที่จัดกิจกรรม เครื่องมือ วัสดุอุปกรณ์ ที่ใช้ในกิจกรรม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.11 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.71 ตามลำดับ

ผลการประเมินในส่วนของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านความรู้ ความเข้าใจก่อนการเข้าร่วมกิจกรรม อยู่ในระดับน้อย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.97 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.7 ด้านความรู้ ความเข้าใจหลังการเข้าร่วมกิจกรรม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.37 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.49 ผลการวิจัยพบว่า แสดงว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างก่อนเข้าร่วมกิจกรรมและหลังเข้าร่วมกิจกรรม พบว่า หลังเข้าร่วมกิจกรรมมีค่าสูงกว่าก่อนเข้าร่วมกิจกรรม ซึ่งแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ภาพประกอบที่ 6 การถ่ายทอดภูมิปัญญาการทำเครื่องประดับเงินอัตลักษณ์เมี่ยน
โดยตัวแทนชุมชน

ภาพประกอบที่ 7 แสดงผลงานการออกแบบเครื่องประดับอัตลักษณ์เมี่ยนของนิสิต

ปีที่ 12 ฉบับที่ 1 มกราคม-มิถุนายน 2563

อภิปรายผล

ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สืบทอดภูมิปัญญาเครื่องเงินชาวเขาเผ่าเมี่ยน ตำบลคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

ผลการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับอัตลักษณ์เมี่ยน และทำการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนา พบว่า มีอัตลักษณ์เด่นประจำคือ การทำเครื่องประดับตกแต่งร่างกาย ซึ่งมีต้นทุนมากจากด้านธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมากมาย เช่น อุทยานแห่งชาติน้ำตกคลองลาน น้ำตกคลองน้ำไหล ช่องเย็น วัดคลองลาน แก่งเกาะร้อย อุทยานแห่งชาติแม่วงก์ อุทยานแห่งชาติคลองวังเจ้า เป็นต้นและยังมีข้อมูลชั้นทุติยภูมิที่เป็นต้นทุนด้านศิลปวัฒนธรรม และภูมิปัญญาชาวเขา ได้รวบรวมไว้เป็นจำนวนหนึ่งแล้ว เช่น ลายผ้า เครื่องแต่งกาย ข้าวของเครื่องใช้ในอดีต เป็นต้น กล่าวคือสิ่งเหล่านี้ล้วนแล้วแต่สามารถนำมาวาดภาพแล้วถอด หรือตัดทอนให้เป็นรูปร่างรูปทรงที่สามารถนำมาใช้ในการออกแบบเครื่องเงินได้ทั้งสิ้น ซึ่งมีความเป็นอัตลักษณ์สามารถนำมาต่อยอดทางความคิดสร้างสรรค์ สามารถสืบค้นได้จากศูนย์แสดงวัฒนธรรมชาวไทภูเขาซึ่งศูนย์พัฒนาราชภาพพื้นที่สูงจังหวัดกำแพงเพชร

จากผลของการศึกษาข้อมูลและความต้องการของผู้ประกอบการในชุมชน พบผลิตภัณฑ์ส่วนใหญ่ในพื้นที่วิจัยเป็นผลิตภัณฑ์ที่สมาชิกในชุมชน รวมตัวกันเป็นกลุ่ม จัดตั้งสถานที่รับงานแล้วกระจายงานกันทำตามบ้าน ทั้งมีการรับงานเองและผลิตชิ้นงานแล้วมาจำหน่ายยังกลุ่มชุมชน และนานๆ ครั้งจะออกไปขายตามงานห้างสรรพสินค้า ตามงานต่างๆ ปัญหาที่พบส่วนใหญ่ยังไม่มีรูปแบบใหม่ๆ เป็นของตนเอง มักจะทำขึ้นลอกเลียนแบบสินค้าที่ขายดี ทำให้รูปแบบซ้ำกัน มีความคล้ายคลึงกันในตลาด ทำให้ลูกค้าสนใจและจดจำแต่เจ้าใหญ่ๆ ที่ผลิตงานปริมาณครั้งละมากๆ ปลายทางของกิจกรรมการเรียนรู้สืบทอดภูมิปัญญา เป็นแนวทางหนึ่งในการเสริมสร้างอัตลักษณ์ให้กับกลุ่มหัตถกรรมเครื่องเงินชาวเขаб้านคลองเตย ให้ความโดดเด่น แปลกตา และความหลากหลายในรูปแบบเป็นหนึ่งในกิจกรรมที่ให้สมาชิกในชุมชนมีส่วนร่วมกันกับนิสิตซึ่งมีความคิดสร้างสรรค์หลายหลายมุมมอง การกำหนดโจทย์ให้นิสิตสามารถสร้างสรรค์ผลงานใหม่ๆ ให้เกิดขึ้นได้อย่างเช่น การนำเทคนิค หรือลวดลายที่มาจากวัฒนธรรมที่หลากหลายเข้ามาประยุกต์ร่วมกัน

จะทำให้เกิดความน่าสนใจมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับ กิตติพงษ์ เกียรติวิภาค (2560) ได้กล่าวว่า การไขว้ข้ามวัฒนธรรม (Cross Culture) ได้รับอิทธิพลมาจากการดำเนินชีวิตของคนหลายๆ ชาติผสมปนเปกัน เช่น ตะวันออกกับตะวันตก เช่นกับ เทคโนโลยีสมัยใหม่ ฯลฯ จนเกิดเป็นความกลมกลืนในรูปแบบใหม่ที่แปลกตา เสน่ห์ ลึกๆ ของการออกแบบตามแนวคิดนี้คือ ผู้บริโภคจะได้รับประสบการณ์ที่แปลกใหม่ แตกต่างจากวัฒนธรรมเดิมที่เคยถือปฏิบัติอยู่

การจัดกิจกรรมครั้งนี้หากชุมชนนำโมเดลไปประยุกต์เป็นกิจกรรมที่ดึงดูดนักท่องเที่ยว และผู้ที่สนใจเข้าร่วมกิจกรรมการทำเครื่องเงินโดยเริ่มอาจจะจากการสอนทำเครื่องเงินอย่างง่ายก่อนเช่น การขึ้นตัวเรือนรูปแบบปลา ประกอบเป็นต่างหู หรือจี้สร้อย เพื่อทดสอบตลาด ทั้งนี้ตัวกลุ่มชุมชนเอง หรือ ผู้ประกอบการจะต้องเปิดใจ ถ้าคิดกล้างมือจะทำให้เกิดสอดคล้องกับ Soodsang (2016) ได้กล่าวไว้ว่า ผู้ผลิตจะต้องคาดการณ์ล่วงหน้า มีการวางแผนเป็นอย่างดี จะต้องคำนึงถึงความเป็นไปได้ของตลาด กลุ่มเป้าหมายผู้บริโภคจะเป็นกลุ่มใดอย่างไรก็ตามชุมชนจำเป็นต้องมีความพร้อมสำหรับการเปลี่ยนแปลงสอดคล้องกับอูทัย ปริญญาสุทธินันท์ (2560) กล่าวว่า การดำเนินไปของกิจกรรมต่างๆ ขององค์กรเหล่านั้นย่อมต้องเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างเป็นพลวัต ไม่ว่าจะเป็นการเปลี่ยนแปลงด้าน เศรษฐกิจสังคมหรือสิ่งแวดล้อมเช่นนี้องค์กรก็ต้องแสวงหากยุทธ์เพื่อปรับตัวให้สอดคล้องกับสถานการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นเพื่อเป็นแนวทางให้องค์กรสามารถปรับตัวและดำรงอยู่ได้ในสภาพแวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา

ผลการจัดกิจกรรมถ่ายทอดภูมิปัญญาพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย สำหรับการประเมินความพึงพอใจ ต่อผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สืบทอดภูมิปัญญา เครื่องเงินชาวเขาเผ่าเมี่ยน ตำบลคลองลานพัฒนา จังหวัดกำแพงเพชร คือ นิสิตมหาวิทยาลัยนเรศวร ชั้นปีที่ 3, 4 จากสาขาต่างๆ จำนวน 35 คน ผลการประเมินในส่วนของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนพบว่า ผลการวิจัยพบว่า แสดงว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างก่อนเข้าร่วมกิจกรรมและหลังเข้าร่วมกิจกรรม พบว่า หลังเข้าร่วมกิจกรรม มีค่าสูงกว่าก่อนเข้าร่วมกิจกรรม ซึ่งแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จากการสอนพบว่า ผู้เข้าร่วมกิจกรรม มีความกระตือรือร้นเป็นอย่างดี มีความสนใจ ปีที่ 12 ฉบับที่ 1 มกราคม-มิถุนายน 2563

ในกิจกรรมเป็นทุนเดิมอยู่แล้ว จึงเลือกลงทะเบียนเรียนในรายวิชาเลือกเสรี วิชาออกแบบเครื่องประดับ ซึ่งเนื้อหาในรายวิชานี้เป็นเรื่องไม่ไกลตัว เข้าถึงได้ไม่ยาก มีการนำเสนอเนื้อหาทางด้านทฤษฎี ประวัติความเป็นมาต่างๆ ทั้งรูปแบบ ภาพถ่ายที่สวยงาม น่าสนใจกล่าวคือ วิชาเลือกเสรี เป็นวิชาที่ให้นิสิตแสดงความคิดสร้างสรรค์ได้อย่างอิสระ ทั้งยังได้สร้างสรรค์ลงมือทำด้วยตนเอง และกระบวนการผลิตเครื่องประดับเงิน การได้ทำผลงานสำเร็จตั้งแต่ต้นจนจบกระบวนการ กระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ ความภาคภูมิใจในผลงาน และนำเสนอไปสวมใส่เพื่อเสริมสร้างบุคลิกความมั่นใจได้ เป็นสิ่งแปลกใหม่ สำหรับนิสิต ซึ่งสอดคล้องกับ Mackinnon (1960) ได้ศึกษาคุณลักษณะของผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์ พบว่าผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์จะเป็นผู้ที่ตื่นตัวอยู่ตลอดเวลา มีความสามารถในการใช้สมาธิ มีความสามารถในการพิจารณาวิเคราะห์ ความคิดถี่ถ้วนเพื่อใช้ในการแก้ปัญหาและมีความสามารถในการสอบสวน ค้นหารายละเอียดเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่งอย่างละเอียดกว้างขวาง คุณลักษณะอีกประการหนึ่งก็คือ เป็นผู้ที่เปิดรับประสบการณ์ต่างๆ อย่างไม่หลีกเลี่ยง (Openness to Experience)

ข้อเสนอแนะ

1. ผู้วิจัยค้นพบว่าชุมชนยังไม่สามารถออกแบบสร้างสรรค์ผลงานให้เป็นที่ต้องการในตลาดได้เท่าที่ควร ดังนั้นควรมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง กรมการพัฒนาชุมชน พาณิชย์จังหวัด อุดมศึกษา จัดการบริการให้ความรู้เชิงวิชาการ เพื่อเป็นการกระตุ้นให้เกิดแรงบันดาลใจเพื่อให้ได้รูปแบบที่เป็นที่หลากหลาย และสามารถสร้างรายได้ให้แก่ ตนเอง ครอบครัว
2. ควรวางแผนก่อนดำเนินการจัดกิจกรรมให้รัดกุม เช่น จำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรมไม่ควรมากเกินไปสัมพันธ์กับเวลา จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีส่วนช่วยคอยช่วยเหลือ ให้เพียงพอ เนื่องจากผู้เข้าอบรมยังไม่มีทักษะมาก่อน ดังนั้นควรเข้าถึงผู้ร่วมกิจกรรมคอยตอบข้อซักถาม และอธิบายให้เกิดความเข้าใจทันที
3. กระบวนการผลิตเครื่องเงินนั้น เครื่องมือ วัสดุ อุปกรณ์ เป็นสิ่งจำเป็นอย่างขาดไม่ได้ ดังนั้นการจัดเตรียมเครื่องมือต่างๆ ให้มีความพร้อม จึงเป็นเรื่องที่ควรให้ความสำคัญ

เอกสารอ้างอิง

- กิตติพงษ์ เกียรติวิภาค. (2560). พัฒนาด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์โดยใช้กรอบแนวคิดการออกแบบหัตถอุตสาหกรรม Industrial Crafts Design Framework (Grow-Reborn). **วารสารศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น**, 9(2), 333-366.
- วรัญชสิทธิ์ ทวีชัย, พิชัย สดภิบาล และทรงวุฒิ เอกภูมิวงศา. (2559). การศึกษาภูมิปัญญาเครื่องทองเพชรบุรีเพื่อพัฒนาชุดเครื่องประดับ. **วารสารวิชาการศิลปะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร**, 7(1), 160-172.
- วางคนางค์ วรรณตุง และนิรัช สุดสังข์. (2553). การพัฒนารูปแบบเครื่องประดับเงินจากอัตลักษณ์ชาวเขาเผ่าลีซอ (ลีซู) หมู่บ้านศรีดงเย็น อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่. **วารสารศิลปะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร**, 1(2), 68-80.
- วัฒน์ จูทะวิภาค. (2535). การออกแบบเครื่องประดับ. กรุงเทพฯ: ธนาเพรส แอนด์กราฟฟิค.
- วิทยาลัยช่างทองหลวง. (2555). **วิวัฒนาการของประวัติศาสตร์ศิลป์และการออกแบบศิลปะเครื่องประดับตะวันตก**. ค้นเมื่อ 9 กันยายน 2561, จาก http://km.goldsmith.ac.th/external_links.php?language=Th&used=&links=598
- อุทัย ปริญาสุทธีนันท์. (2561). การพัฒนาองค์การ: ประเด็นทบทวนสู่การประยุกต์ใช้เพื่อการจัดการชุมชน. **วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร**, 38(6), 24-48.
- Mackinnon, W. D. (1960). **Creative person**. Retrieved May 22, 2019, from <https://kampolhall.blogspot.com/2012/09/guilford-1959-145-151-2533-5-1.html?fbclid=IwAR13UgLZZOFWpUE96qC3U3xPfMOnNdcOlaH1k96nfQgWLdZG4nUbbe92JA>
- Soodsang, N. (2016). Fashion design from woven fabrics of community enterprise group. **Asian Social Science**, 12(3), 31.